

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมภายในของนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมภายใน กลุ่มวิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในส่วนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ทบทวนเพื่อเป็นแนวทางสร้างกรอบในการการวิจัยโดยเนื้อหาได้แบ่งออกเป็น 10 แนวคิดหลัก คือ (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การเรียนการสอน (3) วัตถุประสงค์การศึกษา (4) เนื้อหาการเรียนการสอน (5) ผู้สอน (6) อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน (7) การวัดประเมินผล (8) ผลการเรียนรู้ (9) ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ และการวัดและ (10) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนาหลักสูตร

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนา หรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร วิชา และประสบการณ์ภาคสนาม ตามระดับคุณวุฒิของแต่ละสาขา/สาขาวิชา เพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุม 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 2) ด้านความรู้
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
- 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

นักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของหลักสูตรตั้งแต่ความหมายของหลักสูตรระดับชาติจนถึงหลักสูตรระดับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังนี้

ออสท์(Ochs 1974อ้างถึงใน ธวัชชัย ชัยจิตรายากุล 2529: 211) หลักสูตร หมายถึงโปรแกรมที่เป็นเนื้อหาของแต่ละวิชา และที่เป็นของแต่ละชั้น โปรแกรมที่เป็นเนื้อหาของแต่ละวิชาของการเรียนทั้งหมด หรือโปรแกรมที่เป็นเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ สำหรับการเรียนรู้ทั้งหมดหรือแม้แต่การเรียนรู้ทั้งหมดของการศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 3) ให้ความหมายของหลักสูตรในนัยยะที่แคบที่สุด คือ วิชาที่สอน ซึ่งจะบ่งบอกความมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งทรัพยากร และการประเมินผลให้กับครูผู้สอน

ธำรง บัวศรี (2532 : 7) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนจะต้องคอยทะล่อม ชักจูง และตกแต่งการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

รุจิร ภูสาระ (2545:1) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียน ประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนด้วยจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน และมีความสำคัญคือ เป็นแนวทางที่ผู้จะต้องยึดถือในการจัดเรียนการสอน แต่

ส่วน “การพัฒนา” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Development” มีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และการทำให้เกิดขึ้นด้วยเหตุนี้การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้น กับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย(สัจด์ อุทรานันท์ 2532)

ดังนั้น ในการศึกษาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมภายในฯ นั้น จึงเป็นการศึกษาแนวทางพัฒนาในลักษณะทำวิชาที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น

สันต์ ธรรมบำรุง(2527: 105) กล่าวว่า โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย

- 1) การตั้งจุดมุ่งหมาย มีการเรียนรู้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรทางใด
- 2) การจัดเนื้อหาวิชา อุปกรณ์การสอน วิธีการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดหมายที่ตั้งไว้
- 3) การวัดผล เพื่อดูว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขถ้าไม่ตรงจุดมุ่งหมาย

2.2 การเรียนการสอน

สุริย์ สุวรรณปรีชา(2524) อธิบายว่า การเรียนคือกิจกรรมของผู้เรียน การสอนคือกิจกรรมของผู้สอนแยกขาดจากกัน แต่กระบวนการการเรียนการสอนหมายถึงกิจกรรมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน มีจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนคือการเปลี่ยนพฤติกรรมในตัวผู้เรียนใน (1) ด้านความรู้ จากรู้น้อยเป็นรู้มาก (2)ด้านความสามารถ จากทำไม่ได้เป็นทำได้ (3) ด้านความสนใจจากไม่สนใจเป็นสนใจเป็นต้น

สันต์ ธรรมบำรุง(2527: 106) กล่าวว่า การสอน(instruction) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้สอนกระทำ หรือแสดงให้เห็นให้ผู้รู้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งการเรียนรู้ และลักษณะพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะและความรู้สึก ทางกระบวนการเรียนและการสอนควบคู่กันไป จึงมีความหมาย 2 ประการรวมกัน คือการเรียนและการสอน ทั้งนี้ การเรียน หมายถึง (1)การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล และ(2)ลักษณะพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ทางด้านพุทธิปัญญา หรือ ความรู้ (Cognitive domain) ทางด้านทักษะ หรือ ความคล่องแคล่ว(Psychomotor domain) และทางความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ และค่านิยม (Affective domain) ส่วนการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้สอนกระทำหรือแสดงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง

รวีวรรณ แสงฉาย (2541:193X) กล่าวว่า การสอน หมายถึง การให้การเรียนรู้ การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี

ทวี ท่อแก้วและคณะ(2501) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีสามารถนำผลจากการเรียนรู้จากความต้องการของบุคคลนั้นไปใช้ในการชีวิตประจำวัน ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่

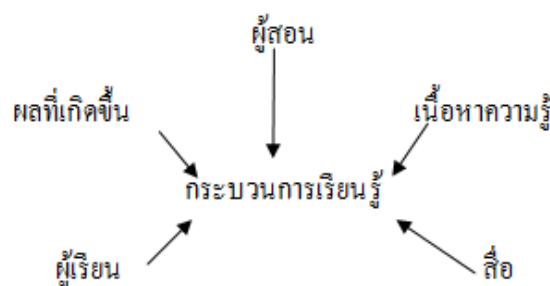
- 1) ปัจจัยทางด้านจิตใจ ได้แก่ แรงกระตุ้น(motivation)ในการเรียนรู้ เช่นความสนใจ แรงกระตุ้นในการเรียนแบ่งเป็น
 - แรงกระตุ้นภายใน(intrinsic) ได้แก่ เนื้อหาเป็นสิ่งที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ทำให้สนใจและเรียนด้วยใจรัก
 - แรงกระตุ้นภายนอก(extrinsic) เช่น การให้รางวัล การลงโทษ การยกย่อง การติเตียน การให้มีการแข่งขันกัน
- 2) ปัจจัยทางร่างกาย ได้แก่สภาพร่างกาย ความพร้อมในการเรียนรู้
- 3) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่บรรยากาศที่ดี หมายถึงลักษณะของห้องเรียนที่เหมาะสม

แต่ประภาพันธุ์ เอี่ยมสุภานิต (2550: 1-6) แย้งว่า สิ่ง que ผู้เรียนได้เรียนรู้ ไม่สามารถบอกว่าการเรียนรู้อาจเรียนรู้อื่นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่ผู้สอนไม่ได้ตั้งใจ แต่สามารถบอกสิ่งที่ผู้เรียนได้รู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการชี้วัดของกระบวนการแสดงออก (performance) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการการเรียนรู้(Learning)

สุราษฎร์ พรหมจันทร์(2550:23) ย้ำว่า การจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นก่อนการจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนไว้ก่อนล่วงหน้าว่า จะให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อะไร อย่างไร หลังจบการเรียนการสอนแล้ว

กล่าวได้ว่า การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งความรู้ ทักษะและความรู้สึกตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้โดยที่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษาต่าง ๆ (กรมวิชาการ2545: 21) ได้แก่ (1) ผู้สอน (2) เนื้อหาความรู้ (3) สื่อ (4) ผู้เรียน และ(5) ผลที่เกิดขึ้น(ได้แก่ ผลการเรียนรู้) องค์ประกอบทั้งหมดสัมพันธ์กันดังภาพที่ 2.3

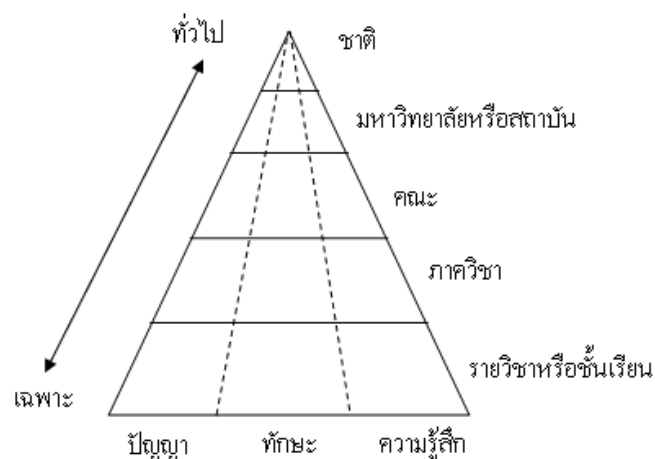
ภาพ ที่ 2.1 องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษา

2.3 วัตถุประสงค์การศึกษา

ทองจันทร์ หงส์คารมย์ (2528: 53-56) กล่าวว่าหลักสูตรการศึกษาใด ๆ ควรมีวัตถุประสงค์ แบ่งได้เป็นระดับ ๆ ไป ได้แก่ วัตถุประสงค์ระดับชาติ วัตถุประสงค์ระดับระดับมหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์ระดับภาควิชา และวัตถุประสงค์ระดับรายวิชาหรือชั้นเรียน โดยจัดทำเป็นหมวดหมู่ใหญ่ 3 หมวดหมู่ คือ (1) หมวดปัญญา (2) หมวดทักษะ (3) หมวดความรู้สึกรู้สึก

ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระดับวัตถุประสงค์

บันทึก พุทธยะวัน (2524: 91-) อธิบายถึงจุดประสงค์ของการศึกษาทั้ง 3 ไว้ดังนี้

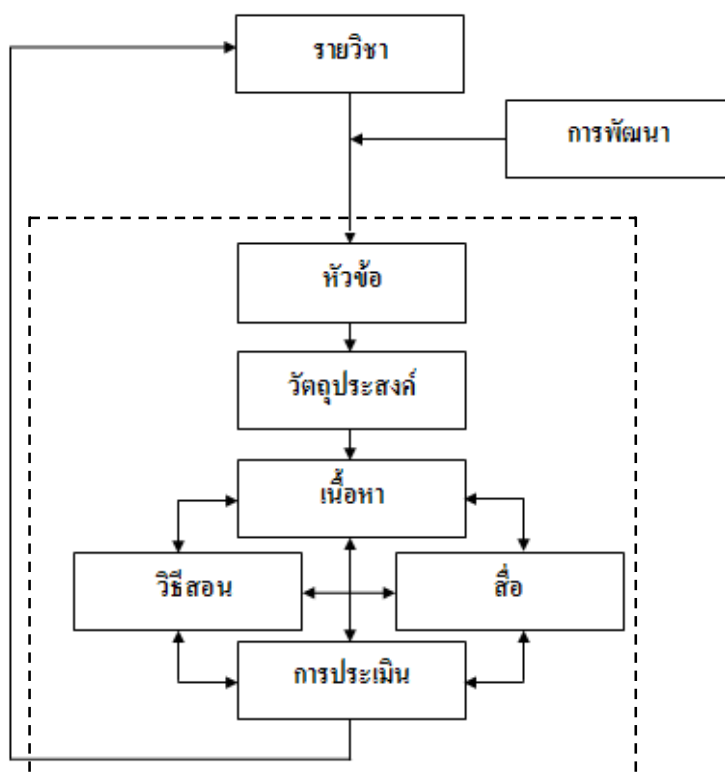
- 1) จุดประสงค์ทางปัญญา(cognitive domain) เน้นหนักทางสติปัญญา ได้แก่ ความรู้และความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า
- 2) จุดประสงค์ทางทักษะ(psychomotor domain) เป็นเรื่องการแสดงออก ซึ่งมีความคล่องตัว แม่นยำ รวดเร็วในการปฏิบัติ การใช้ภาษา และการจัดแสดงต่างๆ
- 3) จุดประสงค์เชิงความรู้สึก(affective domain) หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ด้วยการแสดง ความสนใจ ความกระตือรือร้นในการทำงาน การเรียนวิชานั้น ๆ เข้าใจในคุณค่าความดี สวยสดงดงาม และแรงจูงใจต่าง ๆ ด้วย

ฉันทนา โหมดมณี (2546: 19) เห็นว่า ทั้ง 3 ประการนี้ คือ ความรู้(cognitive: knowing) ทักษะด้านปฏิบัติ (Psychomotor: doing) และเจตคติที่ดี มีความชื่นชมชื่นชอบ(affective: feeling) เมื่อผู้สอนใช้วิธีการบรรยาย อย่างเดียวจะบรรลุเพียงข้อเดียวคือ ความรู้

พันธุทิพย์ รามสูตร(2541: 30) อธิบายว่า วัตถุประสงค์การศึกษา เป็นวัตถุประสงค์ที่บอกผลของการเรียนรู้ ที่ผู้สอนคาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน เพาะมีประโยชน์ในการใช้ประเมินการสอนของผู้สอน ใช้นำทางการเรียนการศึกษา ใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างหลักสูตร และเป็นการสื่อสารระหว่างผู้สอนวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อน

สุราษฎร์ พรหมจันทร์(2550:29) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การสอน เป็นหลักฐานในการกำหนดเนื้อหาวิชาที่จะสอนว่า มีขอบเขตแค่ไหน นอกจากนั้น ยังจะเป็นเครื่องมือในการกำหนดวิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลอีกด้วย (ดังภาพที่2.3)

ภาพที่2.3 แสดงวัตถุประสงค์กับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

2.4 เนื้อหาการเรียนการสอน

ทาบ (Taba 1962) มีทัศนะว่าการพัฒนาหลักสูตรในด้านเนื้อหา จะต้องคัดเลือกเนื้อหาสาระตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และให้สอดคล้องกับวัย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้ และสำคัญต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้การจัดเนื้อหาควรคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2550: 68-70) ให้ความหมายของเนื้อหา (Information หรือ Content) ว่า เป็นข้อมูลหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะต้องให้แก่ผู้เรียนเพื่อมีความรู้และสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้เนื้อหาในการเรียนการสอน จะต้องพิจารณาตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องครอบคลุมเงื่อนไขและ/หรือมาตรฐานของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ก็เชื่อว่าเนื้อหาทุกอย่างจะต้องนำมากล่าวมาพูดในชั่วโมงสอน ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ว่าส่วนไหนเป็นเนื้อหาต้องรู้ (Must Know) ควรรู้ (Should Know) หรือน่าจะรู้ (Could Know) เพื่อที่จะจัดเวลาและจุดเน้นได้ถูกต้อง ดังนั้น เนื้อหาที่จำเป็นและสำคัญจะต้องนำมาพิจารณาก่อน ความสำคัญที่ว่่านั้น ดูได้หรือวิเคราะห์ได้จาก

(1) ความจำเป็นในการใช้งาน ซึ่งหากขาดเนื้อหานั้น ๆ ไปแล้ว ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้และนำไปใช้งานได้หรือไม่

(2) ความยากของเนื้อหา เนื้อหาที่ยากย่อมต้องการการแยกย่อย การจัดลำดับที่เหมาะสม รวมทั้งเทคนิควิธีสอนที่ต้องมีการปรับแต่งโดยตลอด การจัดการเรียนการสอนจึงต้องใช้เวลากับเนื้อหาดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นด้วย

สรุปว่า เมื่อมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ก็ถึงขั้นการเลือกสาระความรู้ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพื่อความสมบูรณ์ของวิชาความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม ในกรณีนี้ จึงครอบคลุมถึงการคัดเลือกเนื้อหาวิชาแล้วพิจารณาจัดลำดับเนื้อหาเหล่านั้นว่า เนื้อหาสาระใดควรเป็นพื้นฐานของเนื้อหาใดบ้าง ควรให้เรียนอะไรก่อนอะไรหลัง ทั้งนี้ เนื้อหาเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อการเลือกวิธีการสอน (ฉันทนา โหมดมณี 2546: 19) องค์ประกอบของความรู้ด้านเนื้อหาและวิธีการสอนที่เหมาะสมส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหานั้นได้ (ศิริวรรณ นัตรมณีรุ่งเจริญ และคณะ 2553: 1000)

2.5 ผู้สอน

กัญญา วีรบรรณ(2536: 30) กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้สอนที่ดี คือ

- 1) ด้านความรู้ คือมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ
- 2) ด้านวิธีสอน ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดสู่ผู้เรียนอย่างดี รู้จักเทคนิคการสอนต่างๆ มาใช้ให้เหมาะกับธรรมชาติของวิชา ขนาดกลุ่มของผู้เรียนและความแตกต่างของผู้เรียน
- 3) ด้านบุคลิก ได้แก่ ความมีคุณธรรม ความประพฤติ กิริยา ท่าทาง การพูด แสดงออกถึงการเป็นผู้มีความรู้ดี มีความเข้าใจในผู้เรียน

ฮาวเวล(Howell et al 1993 อ้างถึงใน เชาวลิท ชูกำแพง 2551: 70) การเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งในสามของความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนรู้ นอกเหนือจาก ผู้เรียนและหลักสูตรแล้ว ความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้สอนที่เป็นกลไกขับเคลื่อน

อัลคิน(Alkin 1992 อ้างถึงใน เชาวลิท ชูกำแพง 2551: 70) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอน คือ การนำหลักสูตรไปใช้ ไปสู่การเรียนการสอนโดยมีผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหา และประสบการณ์จากหลักสูตรไปยังผู้เรียน ซึ่งถือว่าการใช้หลักสูตรจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอน

ทั้งนี้ การถ่ายทอดความรู้(Teaching) ปรากฏในรูปพฤติกรรมของผู้สอน(สันต์ ธรรมบำรุง 2527) พฤติกรรมของผู้สอนนี้ก็คือพฤติกรรมการสอน ซึ่งพัชนี สุกใส (2548: 3) ได้ให้นิยามว่า หมายถึง การปฏิบัติการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในด้านการเตรียมการเรียนการสอน การสอน และการประเมินผล

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2528: 62-74) กล่าวว่า วิธีหลักที่ผู้สอนในมหาวิทยาลัยยึดถือปฏิบัติกันโดยกว้างขวาง คือ วิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งมีจุดประสงค์โดยทั่วไปให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาแนวคิดเบื้องต้นหรือคำนิยามหลักหรือข้อมูลที่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมหรือสรุปรวบยอด ทั้งนี้ รูปแบบการบรรยาย อาจแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ (1)การบรรยายแบบเป็นทางการ (2)การบรรยายโดยใช้สื่อประสม และ(3)การบรรยายเชิงอภิปราย

แต่สุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2550: 80) พิจารณาว่า รูปแบบการสอนอาจแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบหลัก ๆ จากกิจกรรมของครูและผู้เรียน คือ

- 1) รูปแบบที่กิจกรรมอยู่ที่ครูผู้สอนเป็นหลัก ได้แก่ การบรรยายซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันมาโดยตลอด
- 2) รูปแบบที่ครูผู้สอนและผู้เรียนมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การสอนแบบถามตอบ การสอนแบบอภิปราย
- 3) รูปแบบการเรียนการสอนที่กิจกรรมทั้งหมดอยู่ที่ผู้เรียนเอง ก็คือการเรียนจากสื่อสำเร็จรูปที่มีผู้พัฒนาเอาไว้แล้ว

นอกจาก การสอนแล้ว อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2544: 23) กล่าวว่า อาจารย์ย่อมมีหน้าที่อื่นๆ อีก เช่น ทำวิจัย ทำนุบำรุงวัฒนธรรม บริการทางสังคม หรือกล่าวโดยสรุปว่า กิจกรรมของอาจารย์ มี 7 ข้อ (ตามแนวคิดของเดรสเชล 1976) ได้แก่

- 1) ทำการสอนระดับปริญญาตรี
- 2) ทำการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
- 3) พิจารณาวิชาหลักสูตร เตรียมอุปกรณ์การสอน ประเมินและให้เกรดผลการเรียนนักเรียน
- 4) ให้คำแนะนำและแนะแนวแก่นักศึกษา
- 5) ทำวิจัยทำสิ่งใหม่ ที่สร้างสรรค์ และทำกิจกรรมทางวิชาการทั้งในด้านพื้นฐานและประยุกต์
- 6) ให้บริการทางวิชาการ ทั้งภายในและนอกสถาบัน
- 7) ร่วมกิจกรรมของสถาบันทุกระดับ เพื่อทำนุบำรุงคุณธรรมและวัฒนธรรม ศิลปะตลอดจนสิ่งแวดล้อม

2.6 อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน

สื่อเปรียบเสมือนตัวกลางเชื่อมโยงซึ่งสำคัญระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมีการเรียกชื่อต่างๆ เช่นอุปกรณ์การสอน โสตทัศนอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ สื่อการสอนสื่อการเรียน เป็นต้น หากสื่อเน้นการนำมาใช้กับผู้สอนเรียก สื่อการสอน หากแต่ถ้าเน้นนำมาใช้กับผู้เรียนเรียกสื่อการเรียน แต่เนื่องจากการเรียนการสอนมักเกิดพร้อมกัน และเกี่ยวเนื่องกันจึงเรียกสื่อการเรียนการสอน(instruction media) หรือแต่เดิมเรียกอุปกรณ์การสอน(teaching aids) สื่อการเรียนการสอน จึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ดำเนินสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สรุปว่าสื่อการเรียนการสอนหมายถึงการถ่ายทอดความรู้ ความคิดตลอดจนทักษะต่างๆนั้นเอง(กระทรวงศึกษาธิการ: 2548)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง ระบบกรนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการศึกษาแก่ผู้เรียน ดังนั้น จำแนกประเภทของสื่อการศึกษา ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- 1) ประเภทวัตถุ (Materiate) ได้แก่ สิ่งที่เป็นสิ่งของทั้งหลาย ทั้งรูปภาพ สัญลักษณ์
- 2) ประเภทอุปกรณ์ (Eguipment) วิดีทัศน์ โทรทัศน์ วิทยุ คอมพิวเตอร์
- 3) ประเภทวิธีการ (Methods) เป็นสื่อประเภทกระบวนการ และการกระทำ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนแบบต่างๆ การสาธิต การทดลอง การจัดนิทรรศการ

วิลเลียม เอช อัลเลน (William H. Allen อ้างถึงใน บงกช ทองวรินทร์ 2541 : 145) เห็นว่า การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพถ้าใช้สื่อการสอนสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จำแนกได้ 6 อย่าง ดังนี้

1) การเรียนรู้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง(Learning factual information) ที่มีแหล่งอ้างอิงชัดเจนเป็นรูปธรรม ใช้สื่อภาพนิ่ง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง บทเรียนแบบโปรแกรม สิ่งพิมพ์ และการบรรยายจะมีประสิทธิภาพได้

2) การเรียนรู้ลักษณะความเหมือนความแตกต่าง(Learning visual identification) ที่อาศัยจักขุสัมผัสในการจำแนกความเหมือน และความแตกต่างของคุณลักษณะทางด้านกายภาพของสิ่งของ เช่น รูปสัญลักษณ์ รูปทรง รูปแบบ และหนักเบาของสี จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อนำสื่อประเภทมีภาพประกอบมาใช้ เช่นรูปภาพ สไลด์ फिल्मสตริป ตลอดจนสื่อภาพเคลื่อนไหวและวัสดุ 3 มิติ แต่สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ เทปเสียง และการบรรยาย จะเกิดการเรียนรู้ลักษณะความเหมือน ความแตกต่างน้อยที่สุด

3) การเรียนรู้หลักเกณฑ์ มโนทัศน์และกฎ(Learning principles, concepts and rules) ที่สัมพันธ์กันของสิ่งของ หรือเหตุการณ์ การตีความหมายของกฎ หรือหลักการเกี่ยวกับการทำงานของสิ่งต่าง ๆการนำเสนอโดยภาพเป็นสื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้มากกว่าและใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้น้อยกว่า

4) การเรียนรู้กระบวนการขั้นตอน(Learning procedure) ที่เกี่ยวกับลำดับขั้นตอน การปฏิบัติงาน การกระทำ หรือดำเนินงาน สื่อที่เหมาะสมในการเรียนรู้คือภาพยนตร์ โทรทัศน์ บทเรียนแบบโปรแกรมและการสาธิต

5) การเรียนรู้ทักษะการลงมือปฏิบัติจริง (Performing skilled perceptual-motor acts) ที่เน้นการเคลื่อนไหวของระบบประสาท กล้ามเนื้อและการใช้วัยวะต่างๆ ของร่างกายที่สามารถเลือกมาใช้ได้คือ ภาพยนตร์ และการสาธิตแต่การเรียนรู้จะบรรลุผลสูงสุดได้หากผู้เรียนมีโอกาสดำลงมือฝึกปฏิบัติด้วย

6) การเรียนรู้ด้านการพัฒนาเจตคติ ความคิดเห็น แรงจูงใจ (Developing desirable attitudes, opinion and motivations) ที่เกี่ยวกับความรู้สึกรักคิด หักสนคดี ความสนใจ ความเชื่อ ความรับผิดชอบอารมณ์และค่านิยม สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้ คือ สื่อภาพนิ่งและวัสดุสามมิติ

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2550: 101-106) เสนอข้อพิจารณาเบื้องต้นในการเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึง

- 1) วัตถุประสงค์การสอน/เนื้อหา
- 2) พื้นฐานความรู้และประสบการณ์ผู้เรียน
- 3) ความคุ้มค่าในการใช้ และ
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

โดยการเลือกสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน อาจมองจากสื่อที่เป็นนามธรรมไปหาสื่อที่เป็นรูปธรรมมากกว่าก็ได้ โดยพิจารณาจากคำพูดคำเขียน ไปหาภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หุ่นจำลองและของจริง การใช้สื่อนอกจากจะส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ง่ายสะดวกรวดเร็วแล้ว ยังจะช่วยประหยัด เวลาในการสอน และทำให้การเรียนน่าสนใจเพิ่มมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามการจะผลิตสื่อไปใช้ในการเรียนการสอนจริง ๆ จะต้องคำนึงถึงในเรื่องความคุ้มค่าทางวิชาการ ค่าใช้จ่าย เวลา ความประณีตและความปลอดภัยในการใช้สื่อต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

2.7 การวัดประเมินผล

ประอร สุนทรวิภาต (2546) จำแนกการวัดและประเมินผลการศึกษาออกเป็น

- 1) การวัดผลทางการศึกษา (Educational Measurement) คือ กระบวนการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลทางการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน โดยอาศัยเครื่องมือ / วิธีการวัดทางการศึกษา ซึ่งอาจทำได้มากมายหลายวิธี ได้แก่ การทดสอบ การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การสอบถาม / สัมภาษณ์ การดูจาก

ผลงานที่ส่ง และจากปฏิกิริยา / การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวัดผลทางการศึกษานี้ จะนำไปสู่ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) ต่อไป

- 2) การประเมินผลทางการศึกษา (Educational Evaluation) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลทางการศึกษามาตัดสินคุณค่า ได้แก่ การให้ค่าระดับผลการเรียน(grade)

สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2550: 107) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดค่าแทนคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพไปทำการวัด ส่วนการประเมินผล เป็นการวินิจฉัยดีค่าผลจากการวัดเทียบกับเกณฑ์ว่าใช้ได้หรือไม่ได้ สอบผ่านหรือไม่ผ่าน การวัดและประเมินผลการเรียนทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ การวัดและประเมินผลย่อย และการวัดและประเมินผลรวม ซึ่งมีจุดประสงค์ในการนำผลมาพิจารณาจัดระดับคะแนนในรายวิชานั้น ๆ การวัดและประเมินผลวิชาภาคทฤษฎี มีสิ่งที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับคำถามของข้อสอบและแบบทดสอบ กล่าวคือ ข้อคำถาม ข้อสอบที่ใช้จะต้องวัดตรงตามวัตถุประสงค์ ครอบคลุมหรือเป็นตัวแทนที่ดี มีความเป็นปรนัยและมีความสะดวกในการใช้

กล่าวได้ว่า การวัดประเมินผลประกอบด้วยการวัดผลของการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ หรือวัดความสามารถของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของรายวิชาต่างๆที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ ผลงานที่ส่ง กิจกรรมการเรียนการสอนที่กระทำ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และนำผลไปพิจารณาให้ค่าระดับผลการเรียน

2.8 ผลการเรียนรู้

ดังที่ได้ทบทวนวรรณกรรมมาแล้วว่า การบรรยายจะก่อให้เกิดผลสำเร็จด้านการเรียนรู้เพียงด้านปัญญา หรือความรู้เพียงอย่างเดียว

ความรู้(knowledge) ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฉบับพ.ศ. 2542 หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับการจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขา

ในด้านความรู้นี้ อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2544:19) อธิบายตามแนวคิดของบลูมว่า ประกอบด้วย

- 1) ความรู้ความจำ จำแนกเป็น (1)ความรู้เฉพาะสิ่งและคำศัพท์ (2)ความรู้ในข้อเท็จจริง ความรู้ในวิธีการ แบบแผน แนวโน้ม เหตุการณ์ และ(3)ความรู้เรื่องหลัก ข้อสรุปและทฤษฎี
- 2) ความเข้าใจ หมายถึง การแปลความ การตีความ การสรุปความ
- 3) การประยุกต์
- 4) การวิเคราะห์หมายถึง การวิเคราะห์เป็นหน่วยย่อย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลัก การจัดระเบียบ แบบแผน
- 5) การสังเคราะห์ ได้แก่ การสังเคราะห์ออกเป็นผลผลิต การสังเคราะห์ออกเป็นแผนงาน และการสังเคราะห์ออกเป็นนามธรรม
- 6) การประเมิน หมายถึง ใช้การตัดสินตามเกณฑ์ภายใน และใช้เกณฑ์ตัดสินภายนอก

อุษาวดี จันทรสนธิ (2550: 2-6 - 2-7) อธิบาย ว่า ความเข้าใจ คือ ความสามารถนำความรู้ที่เรียนมาสัมพันธ์กับโจทย์ปัญหาใหม่ตลอดจนสามารถตีความ แปลความ ขยายความได้ แบ่งเป็น

- 1) ความเข้าใจในมโนคติ(concept)
- 2) ความเข้าใจหลักการ กฎและนัยทั่วไป
- 3) ความเข้าใจโครงสร้าง
- 4) ความสามารถแปลงปัญหารูปแบบหนึ่งไปยังอีกรูปแบบหนึ่ง
- 5) ความเข้าใจตามแนวเหตุและผล
- 6) ความเข้าใจในการอ่านและตีปัญหา

ส่วนการประยุกต์ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิม (อุษาวดี จันทรสนธิ 2550: 2-6)

สำหรับวิชาประวัติศาสตร์นั้น รุ่งทิพา โพธิ์นอก (2552) กล่าวว่า วิชาประวัติศาสตร์มีแนวคิดที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้ ได้แก่

1. การเรียนเรื่อง เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องการนับเวลา และการแบ่งช่วงเวลาตามระบบต่างๆทั้งแบบไทยสากล
2. การเรียนเรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ
3. การเรียนเรื่อง พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคมมนุษย์ในบริบทของเวลา สถานที่โดยทั่วไปจะแยกด้านศึกษาออกเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กรมวิชาการ(2545: 206-207) กล่าวว่า การวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ กระบวนการในการศึกษาค้นคว้าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การรวบรวมและคัดเลือกหลักฐานเป็นขั้นตอนที่จะต้องทำตั้งแต่เริ่มแรกและตลอดเวลาระหว่างการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้จะต้องคอยติดตามหลักฐานที่อาจมีการค้นพบใหม่ ๆ หรือมีการตีความใหม่ ๆ อยู่เสมอด้วย
- 2) การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐาน ซึ่งจะประเมินคุณค่าหลักฐานทั้งจากภายนอกและภายในดังนี้
 - การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายนอก จะเป็นการมุ่งวิเคราะห์พิสูจน์หลักฐานว่าเป็นของจริงหรือของปลอม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ สาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
 - การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายใน เป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน และคุณค่าของหลักฐานว่ามีมากน้อยเพียงใด
- 3) การตีความ จะประกอบด้วย การแปลความหมาย การวิพากษ์วิจารณ์และการแสดงความคิดเห็นซึ่งแบ่งแยกได้ 2 ประเภท คือ
 - การตีความในแนวดิ่ง จะไม่ยึดตามลำดับเวลาก่อนหลังแต่ขึ้นกับประเด็นปัญหาเป็นสำคัญ
 - การตีความในแนวราบ จะยึดลำดับเวลาก่อนหลังเป็นสำคัญ

- 4) การสังเคราะห์ คือ การนำข้อมูลมาจัดระเบียบผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ซึ่งจะต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่นการวางเค้าโครงเรื่อง ข้อสมมติฐานหลัก ข้อสมมติฐานรอง ความสามารถในการวิเคราะห์และตีความหลักฐาน ตลอดจนความสามารถในการสรุปเรื่องที่ดีด้วย

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2544:22-23) กล่าวถึงผลการวิจัยนิตินักศึกษาพบว่าผลจากการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ทำให้มีลักษณะดังนี้

- 1) ได้รับความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริงและวิธีการ
- 2) มีความสามารถที่จะวิเคราะห์และวิจารณ์ความคิดและวิธีการที่มีอยู่
- 3) มีความสามารถหิยประเด็นปัญหาขึ้นมาพิจารณาและหาทางแก้ไขปัญหาได้
- 4) ได้เรียนรู้ทฤษฎี หลัก กฎต่าง ๆ
- 5) ได้เรียนรู้วิธีการศึกษาหาความรู้
- 6) ได้พัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์
- 7) ได้พัฒนาวิธีการหาความรู้ด้วยตนเองได้
- 8) สามารถประมวลความรู้มาเป็นข้อสรุปด้วยตนเองได้

2.9 ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ และการวัด

ทัศนคติ(attitude) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน *APTUS* แปลว่า มีแนวโน้มเหมาะสม ในภาษาไทย บางครั้งก็ใช้คำว่า “เจตคติ” ทัศนคติ มีผู้ให้หลายคำจำกัดความ ส่วนใหญ่ แล้วทัศนคติจะหมายถึง ความคิดของบุคคล(Allport 1935, Asch 1952, Newcomb et al 1965, Roger 1978) มีลักษณะจำแนกได้เป็น(Rosenberg และ Holland 1960) คือ (1) ความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความนึกคิด (2)เรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ หรือความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ ได้แก่ ความพึงพอใจ และ(3)เรื่องเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมเป็นส่วนที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรม

บางครั้ง เห็นว่า ทักษะคิดและความพึงพอใจสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำหมายถึงผลจากการที่บุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งเดียวกันนั้นหรือ กล่าวอีกนัยว่า ทักษะคิดด้านบวกแสดงถึงสภาพความพึงพอใจ ทักษะคิดด้านลบแสดงถึงความไม่พึงพอใจ (Vroom 1964)

ฉัฐกฤตา จันทร์หอม (2553: 18) กล่าวว่า ความพึงพอใจ ในความหมายถึงความรู้สึกที่ดีหรือทักษะคิดที่ดีของบุคคลซึ่งมักเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีในสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น

กล่าวได้ว่าทักษะคิดและความพึงพอใจ เป็นความคิดที่เกิดจากการประเมินประสบการณ์ ส่งผลให้เกิดความพอใจและไม่พอใจได้(เทพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ2540) หรือ กล่าวคือ เป็น อารมณ์ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่ตอบสนองต่อวัตถุ บุคคล สถาบัน หรือเหตุการณ์(Ajzen 1988 อ้างถึงใน สุบิน ยุระรัช 2550)

แต่บางครั้งทักษะคิดในด้านความพึงพอใจก็เป็นความรู้สึก(feeling) มีความสุขที่อาจเกิดได้จากการได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (goal) ความต้องการ(want) หรือ แรงจูงใจ (motivation) (Wolman 1973)

โรเจอร์ (Roger , 1978 : 208 – 209 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสชนะเสถียร , 2533 : 122) กล่าวว่า ทักษะคิดเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่า ชอบหรือไม่ชอบ ต่อประเด็นหนึ่งๆซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

สรุปได้ว่า ทักษะคิด อาจเป็นความคิด ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และ/หรือ ความรู้สึก ที่มีแนวโน้มพฤติกรรมได้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของทักษะคิดนั้น แต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกับความคิดเห็น ค่านิยม และความเชื่อ (สุบิน ยุระรัช 2550) ทักษะคิดแสดงออกจากการประเมินค่า

คุณลักษณะของทักษะคิดในด้านการประเมินนี้ ฟิชบายน์ และไอเซน (Fishbein and Ajzen 1975 อ้างถึงใน สุบิน ยุระรัช 2550) เน้นว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้ทักษะคิดแตกต่างกันอย่างแท้จริงจากแรงผลักดันภายในอื่น ๆ เช่น นิสัย แรงขับ หรือแรงจูงใจ

การวัดทักษะคิดส่วนใหญ่ทำในหมู่นักจิตวิทยา เพื่อทำนายพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นของบุคคล และสามารถวางแผนการอย่างหนึ่งอย่างใดกับบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สำหรับเทคนิควิธีที่

ใช้วัดทัศนคติ นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาและพัฒนามาตั้งแต่สมัยเริ่มต้นที่มีความสนใจในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิธีหนึ่งที่เป็นที่รู้จักและถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ก็คือ มาตรวัดทัศนคติ (Oppenheim 1966) แต่ความจริงแล้ว การวัดทัศนคติอาจทำได้หลายวิธี

กล่าวถึงวิธีวัดทัศนคติว่ามีหลายวิธี (รวิวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์ 2533:17-29) ได้แก่ การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การรายงานตัว(Self-Report) วิธีโปรเจกทีฟ(Projective) และวิธีสังคมมิติ(Sociometry) วิธีการศึกษาทัศนคติโดยใช้แบบรายงานตัวเองนี้ มักจะถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของเครื่องมือวัดที่เรียกว่า มาตรวัด(Scale) เช่น มาตรวัดทัศนคติของเทอร์สโตน(Thurstone) มาตรวัดทัศนคติของไลเคิร์ต(Likert) มาตรวัดทัศนคติของออสกู๊ด(Osgood) มาตรวัดความห่างทางสังคมของโบการ์ดัส(Bogardus) มาตรวัดความคงที่ของทัศนคติตามวิธีของกัตต์แมน (Guttman) และมาตรหน้ายิ้มสำหรับเด็ก(The Smiling Faces Scales) เป็นต้น

ในการวัดทัศนคติมีข้อตกลงเบื้องต้น(เชดสคัลด์ โฆวสันท์ 2522: 94-95) ดังนี้

1. การศึกษาทัศนคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาหนึ่ง
2. ทัศนคติไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง ดังนั้น การวัดทัศนคติ จึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผนคงที่ไม่ใช่พฤติกรรมโดยตรง
3. การศึกษาทัศนคติของมนุษย์นั้น ไม่ใช่เป็นการศึกษาแต่เฉพาะทิศทางทัศนคติของบุคคลเหล่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของทัศนคติด้วย

การวัดทัศนคติ ใช้เครื่องมือวัดทัศนคติ เรียกว่ามาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่นิยมใช้และรู้จักกันแพร่หลายมี 4 ชนิด ได้แก่

- 1) มาตรวัดแบบเทอร์สโตน (Thurstone Type Scale) หรือมาตรอันตรภาคเท่ากันตามปรากฏ(Equal-Appearing Interval Scale)
- 2) มาตรวัดแบบไลเคิร์ต(Likert Scale) หรือวิธีการประเมินแบบรวมค่า(Method of Summated Rating)
- 3) มาตรวัดแบบกัตต์แมน (Guttman Scale หรือ Cumulative Scale)

- 4) มาตรฐานของออสกู๊ด (Osgood Scale) หรือมาตรฐานวัดโดยการจำแนกความหมายของคำ (Semantical Differential Scale)

มาตรฐานแต่ละประเภทมีข้อจำกัด ข้อดี ข้อเสียแตกต่างกัน ดังนั้นการจะเลือกใช้มาตรฐานแบบใด

ออฟเพนไฮม์ (Oppenheim 1966) เสนอแนะการเลือกมาตรฐานทัศนคติไว้ว่า หากต้องการที่จะศึกษารูปแบบทัศนคติ (attitude pattern) หรือ การสำรวจทฤษฎีทัศนคติ (theories of attitudes) มาตรฐานของไลเคิร์ตจะเป็นเทคนิคที่เหมาะสมที่สุด หรือหากต้องการที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีของกัตต์แมนจะเป็นวิธีที่ดีที่สุด หรือหากจะศึกษาความแตกต่างของกลุ่ม การใช้วิธีของแบบเธอร์สโตนจะเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด

โรเบิร์ต (Robert 1999 อ้างถึงใน สุบินยุ รัช 2550) ยังให้ทัศนะว่า มาตรฐานแบบไลเคิร์ต มีความเที่ยงสูงกว่า และสร้างง่ายกว่าแบบเธอร์สโตน ไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการให้ค่าคะแนนประจำ

มาตรฐานทัศนคติแบบไลเคิร์ต (R. A. Likert) อาศัยรูปแบบค่ารวม (Sigma scale) ซึ่งมีข้อดกลงเบื้องต้น 3 ประการ ได้แก่ (สวัสดี สุคนทรังสี 2517)

1. ลักษณะการตอบสนองต่อข้อความแต่ละข้อในมาตรฐานจะเป็นแนวคงที่ (Monotonic Trace line) แต่ไม่ได้หมายความว่าลักษณะคงที่ในทุก ๆ ข้อความนั้น จะต้องเป็นเส้นทับกัน
2. ผลรวมลักษณะคงที่ของการตอบสนองต่อข้อความทั้งหมดของแต่ละคนจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงหรือเกือบเป็นเส้นตรง เพราะถึงแม้ว่าลักษณะคงที่ในทุก ๆ ข้อความ จะไม่เป็นเส้นตรงทับกัน แต่เมื่อนำค่าคงที่มารวมกันแล้ว จะทำให้ส่วนที่เอนจากเส้นตรงหักลบกันไป
3. ผลรวมของลักษณะคงที่ของการตอบสนองในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีองค์ประกอบร่วมกันหนึ่งตัว นั่นคือผลรวมนี้แทนลักษณะนิสัยที่วัดได้อย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว

ไลเคิร์ต ได้นำข้อดกลงเบื้องต้นทั้ง 3 ประการนี้ มาเป็นหลักในการวัดเจตคติต่อเรื่องหนึ่งๆ โดยตั้งข้อความถามบุคคลหลาย ๆ ข้อ แล้วนำผลการตอบทุกข้อรวมกันเป็นเจตคติของบุคคลต่อเรื่องนั้น

การสร้างมาตรฐานชนิดนี้หลักสำคัญ (McIver and Carmines 1981) คือ การสร้างข้อความ การให้คะแนนข้อความ และการคัดเลือกข้อความ การสร้างข้อความนั้นจะสร้างข้อความขึ้นให้มีลักษณะเป็นบวกและลบพอ ๆ

กัน จำนวนไม่น้อยกว่า 20 ข้อความ โดยอาศัยหลักการสร้างข้อความวัดเจตคติทั่วไป เมื่อ ได้ข้อความแล้ว กำหนดคำตอบเป็น 3, 5, หรือ 7 คำตอบแต่ส่วนใหญ่ใช้ 5 คำตอบ การให้คะแนนข้อความจะยึดเนื้อความของ ข้อความ

การสร้างมาตรวัดที่ได้นั้น ปรีชา บุญรอด(2541) กล่าวว่า ต้องคำนึงถึงประเด็นด้วยกันต่อไปนี้

- 1) ข้อความต้องตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัด
- 2) เป็นข้อความที่มีความหมายเพียงความหมายเดียว
- 3) ใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน ตรงไปตรงมา
- 4) เลือกข้อความที่สามารถ ครอบคลุมเนื้อหา สารให้ได้มากที่สุด
- 5) ประโยคควรจะสั้นและกะทัดรัด
- 6) ข้อความควรเป็นประโยคง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน
- 7) แต่ละประโยคครอบคลุมเนื้อหาเพียงมิติเดียว
- 8) หลีกเลี่ยงประโยคปฏิเสธ เช่น ท่านไม่เคยคิดที่จะไม่โดดเรียน
- 9) หลีกเลี่ยงข้อความ ที่กล่าวถึงอดีตมากกว่าปัจจุบัน
- 10) หลีกเลี่ยงข้อความ ที่อาจทำให้ผู้ตอบไม่เข้าใจ
- 11) หลีกเลี่ยงข้อความ ที่จะให้ผู้ตอบเห็นพ้อง หรือไม่เห็นพ้องต้องกัน ด้วยทุกคน
- 12) หลีกเลี่ยงข้อความ ที่เป็นเท็จหรือตีความเป็นข้อเท็จจริงได้
- 13) ควรหลีกเลี่ยงข้อความ ที่มีคำว่าเสมอ ทั้งหมด ไม่เคย ไม่มีเลย เพียงแต่ ไม่เพียงแต่

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จันทร์จิรา วงศ์วิศิษฐ์รังสี (2544) การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาเอกคอมพิวเตอร์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี มีประชากร ได้แก่ นักศึกษาวิชาเอกคอมพิวเตอร์ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ ทั้งภาคปกติ ภาค กศ.อศ. และ กศ.บป. ที่ลงทะเบียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งได้มาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 253 คน วิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใน 5 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักสูตร ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการสอน ด้านการ

บริการทางวิชาการ ด้านอาจารย์ผู้สอน และ ด้านอาคารสถานที่พบว่า นักศึกษาเอกคอมพิวเตอร์ของสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี โดยรวมมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ในระดับปานกลาง โดยในด้านอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน มีระดับความพึงพอใจในระดับมาก ในด้านการบริการวิชาการ นักศึกษามีระดับความพึงพอใจในระดับน้อย ส่วนในด้านอื่น ๆ นักศึกษามีระดับความพึงพอใจปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ จำแนกตามเพศนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเพศชายกับเพศหญิง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ จำแนกตามหลักสูตรของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาหลักสูตร อ.วท. นักศึกษาหลักสูตร วท.บ. มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ ด้านหลักสูตรแตกต่างกันเพียงด้านเดียว เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ จำแนกตามประเภทของนักศึกษา พบว่า ระหว่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือนักศึกษาภาคปกติ ภาค กศ.อศ. และภาค กศ.บป. มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์แตกต่างกันทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาของนักศึกษาพบว่า ระหว่างนักศึกษาระดับชั้นปีการศึกษา มีความพึงพอใจในทุกด้านแตกต่างกัน

ดวงพร อบเชย (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “สภาพการเรียนการสอนภาควิชาเกษตรอุตสาหกรรม ครุศาสตร์บัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง” ตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาควิชาครุเกษตรฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ในหลักสูตรครุศาสตร์ อุตสาหกรรมบัณฑิต(ต่อเนื่อง 2 ปี) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังซึ่งประกอบไปด้วย ชาย 54 คน หญิง 55 คน อายุระหว่าง 20-26 ปี กลุ่ม ตัวอย่าง 109 ราย ใช้แบบสอบถามแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก($X=3.58$, $S.D.=.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้านคือ ด้านผู้สอน($X=3.84$, $S.D.=.49$) ด้านผู้เรียน($X=3.62$, $S.D.=.46$) ด้านสื่อการเรียนการสอน($X=3.56$, $S.D.=.65$) และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้านคือการวัดและการประเมินผล($X=3.48$, $S.D.=.56$) ด้านวิธีสอนและกิจกรรม($X=3.41$, $S.D.=.53$) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระ($X=3.45$, $S.D.=.55$)

สุชาติ วิญญะพันธุ์(2548) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรม วิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์สหวิทยาลัยราชภัฏพระนครแบ่งออกเป็น4ด้านคือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์สหวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2541 สุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป(Krejcie & Morgan) จำนวน 240 คน แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง($X=3.32$)และด้านเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับปานกลาง($X=3.32$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง($X=3.30$)ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ระดับปานกลาง($X=3.34$)

ดวงใจ สุขขี (2551) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนช่างอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียน การสอนของวิทยาลัยอาชีวศึกษา คดยสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวส.) ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา 16 แห่ง ใช้วิธีสุ่มเลือกแบบเจาะจง(purposive sampling) จากตารางสำเร็จรูป(Krejcie & Morgan) เป็นจำนวน 341 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีวศึกษามีความคิดเห็นในระดับมาก($X=3.89$, $S.D.= .49$) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในด้านจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอน ด้านฝึกทักษะกระบวนการคิดและการจัดสภาพแวดล้อมสื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ระดับ ด้านฝึกหัดตามประสบการณ์จริง ($X=4.00$, $S.D.= .048$, $F =0.11$) ครูผู้สอนจริง ($X=3.93$, $S.D.=0.42$, $F =0.14$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการจัดสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอน ($X=3.80$, $S.D.=0.46$, $F =0.00$) นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการสอน($X=3.90$, $S.D.= .049$, $F =0.01$) ด้านฝึกทักษะการคิด ($X=3.89$, $S.D.= .058$, $F =0.03$) และด้านการจัดสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอน($X=3.80$, $S.D.=0.46$, $F =0.00$)

กรรณิการ์ กาญจันดา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อวิชา สท 344 ภาษาอังกฤษ สำหรับการท่องเที่ยว 1” ในด้านเอกสารคำสอน กิจกรรมการเรียน และคุณสมบัติผู้สอน มีประชากรเป็น นักศึกษาสาขาพัฒนาการท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนวิชา สท 344 จำนวน 48 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ

แบบสอบถามความคิดเห็น มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการศึกษาพบว่า ด้านมีการใช้เอกสารประกอบการสอน นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากว่า ทางด้านเนื้อหา มีความสมบูรณ์และความเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา(58.3%) เอกสารมีเค้าโครงการสอนอธิบายรายละเอียดวิชาชัดเจน (54.2%) และเนื้อหาวิชาหลากหลาย น่าสนใจและเข้าใจง่าย และในประเด็นการรับรู้ มีประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้(52.1%) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะการเน้นให้นักศึกษาฝึกได้ปฏิบัติ(56.2%)และเห็นด้วยมากที่สุดว่ากิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้(54.2%)สำหรับการทดสอบย่อยในแต่ละบทเรียน นั้นเหมาะสมมาก(54.2%) และด้านคุณลักษณะผู้สอน นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากที่สุดในหลายประเด็น โดยเห็นว่าผู้สอนเข้าสอนสม่ำเสมอ และสอนตรงตามเวลา(70.8%) และเห็นว่าผู้สอนตั้งใจสอนและกระตือรือร้น(66.7%)

ชวศรี สันตมาศและคณะ (2552) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร” จุดประสงค์ของการวิจัยคือการศึกษาปัจจัย ส่วนผสมทางการตลาด (7 P's) ของโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ที่เรียนโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานครว่า ปัจจัยแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนในระดับใดและนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการตลาดของโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร การเก็บข้อมูล โดยเลือกกลุ่มผู้ที่กำลังเรียนในโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายปิด แล้วนำมาวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS version 15 ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นแบบง่าย และเทคนิควิเคราะห์ ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายปรากฏว่า ความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนในโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยแต่ละด้าน กล่าวคือ นักเรียนมีความพึงพอใจในปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งก็จะมีผลต่อความพึงพอใจต่อสถาบันที่เรียน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุผลปรากฏว่า ความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนในโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายในที่เรียน ปัจจัยด้านบุคลากรของสถาบัน ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและปัจจัยด้านที่ตั้งสาขา ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

แบบสอบถามความคิดเห็น มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการศึกษาพบว่า ด้านมีการใช้เอกสารประกอบการสอน นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากว่า ทางด้านเนื้อหา มีความสมบูรณ์และความเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา(58.3%) เอกสารมีเค้าโครงการสอนอธิบายรายละเอียดวิชาชัดเจน (54.2%) และเนื้อหาวิชา มีหลากหลาย น่าสนใจและเข้าใจง่าย และในประเด็นการรับรู้ มีประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้(52.1%) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากว่ามีความเหมาะสม โดยเฉพาะการเน้นให้นักศึกษาฝึกได้ปฏิบัติ(56.2%)และเห็นด้วยมากที่สุดว่ากิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้(54.2%)สำหรับการทดสอบย่อยในแต่ละบทเรียน นั้นเหมาะสมมาก(54.2%) และด้านคุณลักษณะผู้สอน นักศึกษาเห็นด้วยอย่างมากที่สุดในหลายประเด็น โดยเห็นว่าผู้สอนเข้าสอนสม่ำเสมอ และสอนตรงตามเวลา(70.8%) และเห็นว่าผู้สอนตั้งใจสอนและกระตือรือร้น(66.7%)

ชวศรี สันตมาศและคณะ (2552) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร” จุดประสงค์ของการวิจัยคือการศึกษาปัจจัย ส่วนผสมทางการตลาด (7 P's) ของโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ที่เรียนโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานครว่า ปัจจัยแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนในระดับใดและนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการตลาดของโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร การเก็บข้อมูล โดยเลือกกลุ่มผู้ที่กำลังเรียนในโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายปิด แล้วนำมาวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS version 15 ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นแบบง่าย และเทคนิควิเคราะห์ ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายปรากฏว่า ความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนในโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับปัจจัยแต่ละด้าน กล่าวคือ นักเรียนมีความพึงพอใจในปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งก็จะมี ความพึงพอใจต่อสถาบันที่เรียน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และผลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุผลปรากฏว่า ความพึงพอใจต่อสถาบันของผู้เรียนในโรงเรียนสอนดนตรีและศิลปะในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายในที่เรียน ปัจจัยด้านบุคลากรของสถาบัน ปัจจัยด้านค่าเล่าเรียนและปัจจัยด้านที่ตั้งสาขา ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีปัจจัยที่พบบ่อยใน ด้านผู้สอนและเนื้อหาสาระ ไม่ค่อยมีการศึกษาด้านวัดและประเมินผล ในด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเป็นนักศึกษา วิธีการที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามและแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้พื้นฐานคือ สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการวัดการกระจายของข้อมูลด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหรือค่าความแปรปรวน มีงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีสถิติที่สูงขึ้นไปแบบสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่า t การทดสอบค่า F และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) มีเพียงงานวิจัยของ ชวศรี สันตมาศและคณะ (2552) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นแบบง่าย แต่เทคนิควิเคราะห์ในกรณีนี้ลักษณะแนวทางการวิจัยเป็นการวิจัยด้านการตลาดแตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆ ที่เป็นด้านการศึกษา อนึ่ง งานวิจัยที่บทพจนานี้ไม่ได้มีการประเมินในด้านผลของการเรียนรู้เลย ประเด็นนี้จึงควรพิจารณาให้เป็นตัวแปรด้านหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้